

YEREL YÖNETİMLERİN KARAR VE YÜRÜTME ORGANLARININ SEÇİLME YETERLİLİĞİ

(Qualification for Selection of Decisions and Executive Organs of Local Governments)

Burç Volkan ZOR*

ÖZ

“Mahallî idareler; **il, belediye** veya **köy halkının mahallî müşterek ihtiyaçlarını karşılamak üzere kuruluş esasları kanunla belirtilen ve karar organları, gene kanunda gösterilen, seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan kamu tüzelkişileridir.**” Anayasanın 127’nci maddesi ile özellikle karar organının seçimle iş başına gelmesi anayasal bir güvence altına alınmıştır. Peki, mahalli idarelerin organlarından hangileri karar organı, hangileri yürütme organıdır? Bu organlara aday olmak isteyen kişiler hangi şartları taşımalı ya da taşımamalıdır? Özellikle yerel seçimlerin yaklaştığı zamanlarda ve bu seçimlere adaylık süreci dönemlerinde bu sorular sıklıkla gündeme gelmektedir. Bu çalışmada yerel yönetim organlarının öncelikle karar ve yönetim organlarının neler olduğu incelenmiş; devamında bu organların seçilme yeterlilikleri, 2972 sayılı “Mahalli İdareler ile Mahalle Muhtarlıkları ve İhtiyar Heyetleri Seçimi Hakkında Kanun” ile diğer kanunlarda yer alan seçilme yeterliliğine ilişkin özel düzenlemeler bağlamında, incelenmiştir. Ayrıca hükmün açıklanmasının geriye bırakılması, cezanın ertelenmesi gibi belirli ceza muhakemesi müesseseleri ile memnu hakların iadesi, suçun adli sicilden silinmesi, taksirli suç ve kasıtlı suç, çifte vatandaşlık, vatandaşlıktan izin alma suretiyle çıkma gibi durumların seçilme yeterliliğini etkileyip etkilemediği yüksek seçim kurulu kararları ışığında değerlendirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Yerel yönetimler, seçilme yeterliliği, karar organı, yürütme organı, seçim.

* Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Hukuku Anabilim Dalı Yüksek Lisans Öğrencisi, e-mail: burcvolkan@gmail.com.

ABSTRACT

“Local administrations; provincial, municipality or village people to meet the common needs of the foundation principles laid down by the law and decision-making organs, as shown in the law, elected by the electorate are public legal entities.” With Article 127 of the constitution, especially the decision-making organ get to work with the election is guaranteed a constitutional. So, which of the organs of local governments is the decision-making organ, which is the executive organs? Which qualifications should have the persons who want to be candidates for these organs or should have not? These questions are frequently brought to the agenda especially in the times when local elections are approaching and during the period of candidacy for these elections. In this study, first of all, the decision and executive organs of the local administrations were examined; afterwards, the qualifications for selection of these organs were examined in the context of the special arrangements in the Law No. 2972 “The Law on the Selection of Local Administrations and Neighborhood Headmen and Elder Committees” and other special regulation about qualification. In addition, it was evaluated in the considering of the decisions of the High Election Board, whether the postponement of the announcement of the provision, the restitution of the penalty, the restitution of the criminal proceedings with the criminal proceedings, the deletion of the crime from the judicial registry, the crime of intentional crime and deliberate crime, dual citizenship and the expulsion of the citizenship, were affected.

Key words: Local administration, qualification for selection, decision-making organ, executive organ, election.

I. GİRİŞ

Anayasanın 123'üncü maddesi “*İdarenin kuruluş ve görevleri, merkezden yönetim ve yerinden yönetim esaslarına dayanır.*” demek suretiyle, üniter sistemdeki bütün ülkelerin idari yapıları merkezi idare ve mahalli idare olacak şekilde iki birimden oluştuğu gibi,¹ Türkiye idari teşkilatı da merkezi idare (merkeziyet) ve yerinden yönetim (ademi merkeziyet) birimleri olmak üzere idari yapılara ayrılmaktadır.

Ademi merkeziyet kelime anlamı itibariyle, merkezin yokluğu anlamına gelmektedir. Yerel yönetimler veya mahalli idareler olarak da adlandırılan ademi merkeziyet birimleri, merkezi idarenin kendi yetkilerinin bazılarının, coğrafi alanla sınırlı olmak üzere, devretmesi ile yönetsel yetkilerle donatılmış yönetim kuruluşlarından oluşmaktadır. Yerel yönetimler, yerel halk tarafından seçilmiş kişilerce yönetilen, kendine ait tüzel kişiliği olan, bağımsız ya da özerk bir konumu ve kendine ait bir maliyesi olan yönetsel kurum olarak tanımlanır.² Başka bir tanıma göre yerel yönetimler, devlet sınırları içine yerleşmiş büyüklü küçüklü insan topluluklarının yerel ve ortak nitelikteki ihtiyaçlarına cevap vermek üzere belirli bir hukuk düzeni içinde kurulmuş anayasal nitelikte kuruluşlardır.³

Anayasanın 127'nci maddesi “*Mahallî idareler; il, belediye veya köy halkının mahallî müşterek ihtiyaçlarını karşılamak üzere kuruluş esasları kanunla belirtilen ve karar organları, gene kanunda gösterilen, seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan kamu tüzelkişileridir.*” lafzı ile Türkiye idari yapısındaki ademi merkeziyet birimlerini il, belediye ve köy olmak üzere belirlemiştir.

Anayasanın 127'nci maddesinde aynı zamanda yerel yönetimlerin karar organlarının kanunda gösterilen seçmenler tarafından seçileceği de hüküm altına alınmıştır. Tekrar etmek gerekirse anayasal olarak güvence altına alınan husus yerel yönetimlerin karar organlarının kanunda gösterilen seçmenler tarafından seçilerek oluşturulmasıdır. Görüldüğü gibi yerel yönetimlerin yürütme organları ile ilgili anayasada bağlayıcı bir hüküm bulunmamaktadır.

Bu çalışmada özellikle yerel yönetimlerin karar organlarının ve yürütme organlarının neler olduğu, bu organların seçilmesi, seçilme yeterlilikleri ile seçilmiş üyeler yerine kayyum atanması hususları yürürlükte bulunan mevzuat hükümlerine göre incelenecektir. Çalışmayı uzun tutmamak adına yerel yönetimlerin tanımı, tarihsel gelişimi, görevleri gibi⁴ genel konulara girilmeden; yerel yönetim kavramı üzerine kısa bir giriş yapılarak doğrudan Türkiye idari yapısında bulunan yerel yönetim birimlerinin karar ve yönetim organlarından devam edilecektir.

¹ NADAROĞLU, Halil: Mahalli İdareler (K: Mahalli İdareler), 7. Baskı, Beta Yayınevi, İstanbul 2001, s. 14.

² AYMAN GÜLER, Birgül: Yerel Yönetimler Liberal Açıklamalara Eleştirel Yaklaşım, 1. Baskı, TODAİE, Ankara 1992, s. 9 ve 257.

³ NADAROĞLU, Halil: Mahalli İdareler, s. 3.

⁴ Adı geçen konularda ayrıntılı bilgi için: KARAARSLAN, Mehmet: Özerklik ve Denetim Açısından Yerel Yönetimler Reformu, 1. Baskı, Turhan Yayınevi, Ankara 2008; KARAARSLAN, Mehmet: Türkiye’de Yerel Yönetimler Reformu Bağlamında Yerel Yönetimlerin

II. YEREL YÖNETİMLERİN KARAR VE YÜRÜTME ORGANLARI

Anayasanın 127’nci maddesinde de tanımlandığı üzere, mahalli müşterek ihtiyaçların karşılanması maksadıyla il, ilçe ve köylerde faaliyet gösteren, karar organları kanunda gösterilen seçmenler tarafından oluşturulan, merkezi idarenin vesayet denetimine tabi olan, kendine has mali ve idari özerkliği bulunan teşkilatlara yerel yönetimler diyoruz. Osmanlı devletinde merkez ve taşra örgütü olarak örgütlenen ve halen özellikle eyalet yönetim sisteminin kalıntılarının devam ettiği;⁵ Türkiye idari teşkilatında ise yerel yönetim birimleri büyükşehir belediyeleri, ilçe belediyeleri; büyükşehir olmayan illerde kurulan il özel idareleri ve il/ilçe/belde belediyeleri ve köylerden meydana gelmektedir.

Yerel yönetim teşkilatlarının organlarının seçiminde anayasaya uygunluk yönünden inceleme yapılabilmesi için organların, karar organı veya yürütme organı olduğunun tespiti önem kazanmaktadır. Yerel yönetim organlarını bu bağlamda inceleyecek şekilde konumuza devam edeceğiz.

A. Belediye

Belediyeler, görevleri itibariyle halkın günlük yaşantısını müdahale eden ve halkın günlük yaşantısını yakından ilgilendirdikleri için Türkiye’de de halka en yakın kuruluşlar olarak bilinirler. ⁶ Belediyeler ile ilgili Türkiye’de iki ayrı kanun bulunmaktadır. Bunlardan birincisi tüm belediyeler için genel kanun niteliğinde olan 3 Temmuz 2005 tarihli ve 5393 sayılı “Belediye Kanunu”, ikincisi büyükşehir belediyeleri ve büyükşehir olan illerde bulunan büyükşehir ilçe belediyeleri için özel kanun niteliğinde olan 10 Temmuz 2004 tarihli ve 5216 sayılı “Büyükşehir Belediyesi Kanunu” dur. Türkiye belediye çeşitleri, büyükşehir olan illerde Büyükşehir/Büyükşehir İlçe Belediyeleri ile diğer illerde kurulan İl/İlçe/Belde Belediyeleridir.⁷ Belediye türlerinin çeşitli olmasına karşın karar ve yürütme organlarında farklılık olmadığı için, belediye türlerinin ayrı ayrı incelenmesine gerek duyulmamıştır.

Belediye; belediye kanununun 3’üncü maddesinde “*Belde sakinlerinin mahalli müşterek nitelikteki ihtiyaçlarını karşılamak üzere kurulan ve karar organı seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan, idari ve mali özerkliğe sahip kamu tüzel kişisini ifade eder.*” şeklinde tanımlanmıştır. Aynı maddenin devamında belediyelerin organları belediye başkanı, belediye encümeni ve belediye meclisi olacak şekilde sayılmıştır.

Özerkliği ve Denetimi (Kısaltma: Yerel Yönetimlerin Özerkliği), Doktora Tezi, Ankara 2007. E.A: acikarsiv.ankara.edu.tr/browse/1833/2496.pdf, E.T:01.01.2019.

⁵ ORTAYLI, İlber: Türkiye Teşkilat ve İdare Tarihi, 6. Baskı, Cedit Neşriyat, Ankara 2017, s. 260.

⁶ NADAROĞLU, Halil: Mahalli İdareler, s. 195.

⁷ GÖZLER, Kemal: Mahalli İdareler Hukuku, (K: Mahalli İdareler) 1. Baskı, Ekin Yayınevi, Bursa 2018, s. 331.

1. Belediye Başkanı

“Belediye başkanı, belediye idaresinin başı ve belediye tüzel kişiliğinin temsilcisidir. Belediye başkanı, ilgili kanunda gösterilen esas ve usullere göre seçilir.(BK md. 37)”

Kanunun lafzından da anlaşılacağı üzere belediye idaresinin en üst organı belediye başkanıdır. Belediye başkanının görevleri belediye kanununun 38’inci maddesinde sayılmıştır. Kanunun lafzından ve belediye başkanının görevlerinden de açık olarak anlaşılıyor ki; belediye başkanı belediye idaresinin **yürütme organıdır**. Yürütme organı olan belediye başkanlıklarına **kayyum** atanıp atanamayacağı ile ilgili olarak her ne kadar seçilmiş bir kişinin yerine tekrar seçim yapılmadan atama yapılması yerel yönetimlerin özerkliğine aykırı⁸ da olsa, karar organının kanunda gösterilen seçmenler tarafından seçileceğini söyleyen anayasaya aykırı bir düzenleme ve aykırı bir işlem yapılmamıştır. Normal şartlarda belediye başkanlığında boşalma olması durumunda belediye meclis üyeleri kendi içlerinden bir başkan seçtikleri halde 5393 sayılı kanuna eklenen bir düzenleme ile belirli durumlarda yerine kayyum belediye başkanı görevlendirilmesinin kanuni dayanağı oluşturulmuştur.

2. Belediye Encümeni

Belediye encümeni, belediye başkanının başkanlığında toplanan, sayısı il, ilçe veya nüfus durumuna göre değişik sayılarda (7 veya 5) oluşturulan, kanunun 34’üncü maddesinde belirtilen işleri yürütmekle görevli olan yerel yönetim birimidir.

Belediye encümeninin seçimi birincisi il veya nüfusu yüz bin üzerinde olan belediyeler, ikincisi diğer belediyeler olacak şekilde ikili bir ayırım yapılarak incelenecektir. Bütün il belediyeleri veya nüfusu 100.000 üzerinde olan ilçe/belde belediyelerinde belediye encümeni 7 kişiden oluşmaktadır. Belediye başkanı belediye encümeninin doğal başkanı ve daimi üyesidir. Diğer 6 üyenin yarısı belediye meclisi üyeleri arasından 1 yıl için gizli oyla seçilir. Kalan 3 üyenin birisi mali hizmetler birim amiri, diğer ikisi ise belediye başkanı tarafından diğer birim amirleri arasından 1 yıl için seçilen üyelerdir.⁹

Diğer belediyelerde ise belediye encümeni 5 kişiden oluşmaktadır. Belediye başkanı belediye encümeninin doğal başkanı ve daimi üyesidir. Belediye başkanı dışındaki diğer 4 üyenin yarısı (2 üye) belediye meclisi üyeleri

⁸ KELEŞ, Ruşen/ ÖZGÜL, Giray: Belediye Organlarına Kayyım Atamaları Üzerine bir Değerlendirme, Ankara Üniversitesi SBF Dergisi, C:72, S:2, Yıl:2017, s. 303.

⁹ Örnekler için bkz: <http://www.cankaya.bel.tr/pages/100/BELEDIYE-ENCUMENI/>; <http://m.amasya.bel.tr/icerik/237/14/encumen.aspx>; <http://www.bayburt.bel.tr/encumenler>, E.T: 25.12.2018.

arasından, 1 yıl için ve belediye meclis üyelerinin gizli oylarıyla seçilir. Kalan 2 üyenin birisi mali hizmetler birim amiri diğeri ise belediye başkanının diğeri birim amirleri arasından bir yıl için seçtiği üyedir.¹⁰

Üyelerin seçilme yeterliliği ile ilgili belediye başkanı ve belediye meclis üyelerinin seçilme yeterliliği konularında ayrıntılı olarak anlatılacağı için burada değinilmemiştir. Diğeri üyeler için memur olma yeterliliğine¹¹ sahip olunması gerekmektedir. Bu konuda bir diğeri önemli konu ise belediye encümeninde belediyenin memur üyelerin bulunması¹² hususudur. Memur üyelerin bulunması sorununun temelinde belediye encümeninin yürütme organı mı karar organı mı olduğunun tespiti önem kazanmaktadır. Eğer bir karar organı ise, “mahalli idarelerin karar organlarının kanunda gösterilen seçmenler tarafından seçileceği” anayasal norma aykırılığının bulunduğu ve anti-demokratik bir oluşum olduğu yönlerinden eleştirilmektedir.¹³

Encümenin karar organı mı yürütme organı mı olduğu konusunda fikrimi beyan etmeden önce ilgili maddelerin gerekçelerini incelediğim; BK 33’üncü maddenin gerekçesinde encümenin yürütmeye yönelik **karar alma mekanizmasının güçlendirildiği**, encümenin görevlerinin sayıldığı BK 34’üncü maddesinin gerekçesinde ise **yürütme organı olduğunun netleştirildiği** ve meclis yerine karar alma yetkisinin kaldırıldığından bahsedilmektedir. Kanaatimce kanun koyucu bile encümenin yürütme organı olduğuna dair çelişki içindedir. Her iki organın da görevleri incelendiğinde encümenin meclisin görevleri dışında kalan alanlarda karar organı gibi hareket edebileceği açıktır. Yani encümen yürütme yetkilerine de sahip olan bir **karar organıdır**.¹⁴ Ancak encümenin üyelerinin belediye başkanı tarafından seçilen üyelerin anayasaya aykırı bir durum olmadığı, kanunda gösterilen seçmenler kriterinin belediye başkanına kanunla verilen bir seçme hakkı olduğu ve anti-demokratik bir organ olmadığı kanaatindeyim. Mali hizmetler birim amirinin de üyesi olması hususu ise encümenin görevleri incelendiğinde mutlaka üyeler içinde olması gerekmele birlikte, ilgili kanunda yapılacak; toplantı kararlarında oy kullanmama, istişari nitelikte görüş bildirme, kararlara karşı itiraz edebilme gibi değişikliklerle karar organı olan encümenin üyelerinden çıkarılması suretiyle anayasanın ilgili maddesine de aykırı bir durum kalmayacaktır.

3. Belediye Meclisi

¹⁰ Örnekler için bkz: <http://www.marmaris.bel.tr/personel-list/62/16/encumen-uyeleri.aspx>, http://www.amasyaziaret.bel.tr/index.php?modul=2_5, E.T: 25.12.2018.

¹¹ Çalışmayla ilgili olmadığı için söz konusu üyelerin seçilme yeterliliğine değinilmemiştir.

¹² Bu konudaki eleştiri için; GÖZLER, Kemal: Mahalli İdareler, s. 365.

¹³ GÖZLER, Kemal: Mahalli İdareler, s. 365.

¹⁴ Aynı doğrultuda görüş: “Belediyenin bir diğeri karar organı belediye encümenidir.”; TORTOP, Nuri / AYKAÇ, Burhan / YAYMAN, Hüseyin / ÖZER, Akif: Mahalli İdareler (K: Mahalli İdareler), 2. Baskı, Nobel Yayınevi, Ankara 2008, s. 347.

Belediye meclisi 5393 sayılı BK 17'nci maddesine göre belediyenin karar organıdır. Kanun lafzı ve meclisin görevleri incelendiğinde karar organı olduğu yönünde hiçbir şüphe bulunmamaktadır. Bu nedenle Anayasanın 127'nci maddesinde belirtilen yerel yönetimlerin karar organlarının kanunda belirtilen seçmenler tarafından seçileceği kuralı mutlak suretle uygulama alanı bulacaktır.¹⁵

Çalışmanın esasını oluşturan belediye meclisinin seçimi, seçilme yeterlilikleri ile ilgili konulara bir sonraki bölümde değinileceği için burada organların yürütme organı mı karar organı mı olduğunun tespit edilmesinin ve organların genel özelliklerinin belirtilmesinin yeterli olduğu kanaatindeyim.

B. İl Özel İdaresi

Genel idaresi itibariyle merkeze bağlı olan iller, özel idaresi bakımından kamu tüzel kişiliği ve seçilmiş karar organlarına sahip olan bir mahalli idare birimidir.¹⁶ İl özel idareleri 22 Şubat 2005 tarihli ve 5302 sayılı “İl Özel İdaresi Kanunu”na göre Türkiye idari teşkilatındaki yerini almıştır. Türkiye idari yapısında 6360 sayılı kanun¹⁷ ile büyükşehir belediyesi kurulan illerde il özel idarelerinin tüzel kişiliği sonlandırılarak hali hazırda il özel idaresi sayımız 51'e düşürülmüştür.¹⁸

İl özel idaresi, 5302 sayılı kanunun 3'üncü maddesinde “*il halkının mahalli müşterek nitelikteki ihtiyaçlarını karşılamak üzere kurulan ve karar organı seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan, idari ve mali özerkliğe sahip kamu tüzel kişisi*” şeklinde tanımlanmıştır. İl özel idaresi ismi merkezi idarenin taşra teşkilatında bulunan il genel idaresinden ayırmak amacıyla verilmiştir.¹⁹ Aynı maddenin devamında il özel idaresinin organları vali, il encümeni ve il genel meclisi şeklinde sayılmıştır.

1. Vali

“*Vali, il özel idaresinin başı ve tüzel kişiliğinin temsilcisidir.*(5302 SK md.29)” İl özel idaresinin yönetim organı validir. İl özel idaresinin başının istisnai bir devlet memuru olan valinin olması doktrinde eleştirilmektedir.²⁰ Valinin seçmenler tarafından seçilen bir organ olmaması sebebiyle bu konuda ve seçilme yeterliliği konusunda daha fazla bilgi verilmeyecektir.

¹⁵ GÖZLER, Kemal: Mahalli İdareler, s. 346.

¹⁶ NADAROĞLU, Halil: Mahalli İdareler, s. 176.

¹⁷ 12 Kasım 2012 tarihli ve 6360 sayılı “On Dört İlde Büyükşehir Belediyesi ve Yirmi Yedi İlçe Kurulması ile Bazı Kanun ve KHK larda değişiklik yapılmasına dair kanun” md.1/5.

¹⁸ ÇAĞLAYAN, Ramazan: İdare Hukuku Dersleri (Kısaltma: İdare Hukuku), 4. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara 2017, s.89.

¹⁹ ÇAĞLAYAN, Ramazan: İdare Hukuku, s. 89.

²⁰ Eleştiriler için bkz; GÖZLER, Kemal: Mahalli İdareler, s. 310; NADAROĞLU, Halil: Mahalli İdareler, s. 187.

2. İl Encümeni

“İl encümeni valinin başkanlığında, genel sekreter ile il genel meclisinin her yıl kendi üyeleri arasından seçeceği üç üye ve valinin her yıl birim amirleri arasından seçeceği iki üyeden oluşur. (md. 25)” Madde metninden de anlaşılacağı gibi il encümeni vali, genel sekreter, il genel meclisinin seçtiği üç üye ve valinin seçtiği iki üye olmak üzere 7 üyeden oluşur. Bu organının üyelerinin seçiminin incelenebilmesi için öncelikle il encümeninin bir karar organı mı yoksa yürütme organı mı olduğunun incelenmesi gerekmektedir. Bu konuda 5302 sayılı kanunun 25’inci maddesinin gerekçesinde yürütmeye ilişkin karar alma mekanizmasının güçlendirildiği, 26’ncı maddesinde ise il encümeninin yürütme organı olduğu ve karar organı ile aralarındaki ayrımın güçlendirildiğinden bahsedilmiştir. Ayrıca eski özel idaresi konuna göre il encümeni, il genel meclisinin toplantıda olmadığı zamanlarda onun yerine geçerek, acil hallerde meclis yerine karar alabilmekteydi.²¹ Kanun koyucu tarafından yürütme organı olduğunun belirginleşmesi adına bu madde il özel idaresi kanununda yer almasa bile ben her iki maddenin gerekçelerinin bile birbiri ile tutarlı olmadığı kanaatindeyim. Bir organ yürütmeye ilişkin olsa dahi karar alma mekanizmasının bulunması onun karar organı niteliğinin olduğu anlamına gelmektedir. Aynı şekilde anayasa mahkemesinin eski bir kararında²² il encümeninin karar organı olduğunu belirttiği halde, daha yeni tarihli bir kararında²³ kanunun gerekçesine atıf yaparak yürütme organı olduğunu söylemiştir.

Üyelerinin seçilmesi ile ilgili olarak vali ve genel sekreterin devlet memuru olması ve seçimle iş başına gelmemeleri sebebiyle, karar organlarının kanunda gösterilen seçmenler tarafından seçilme kriterine uymadığı yönündeki eleştirilere²⁴ katılmakla birlikte, diğer üyelerin kanunun işaret ettiği daha dar bir kitle tarafından seçildiği bu sebeple bahse konu seçim kriterine uyduğu kanaatindeyim. Üyelerin seçilme yeterliliklerine ileriki bölümlerde değinilecektir.

3. İl Genel Meclisi

“İl genel meclisi, il özel idaresinin karar organıdır ve ilgili kanunda gösterilen esas ve usullere göre ildeki seçmenler tarafından seçilmiş üyelerden oluşur.(md. 9)” Madde metninden de açık olarak anlaşılacağı gibi il özel idaresinin “en yüksek görüşme ve karar organı”²⁵ il genel meclisidir. Üyelerinin halk tarafından seçildiği il

²¹ KELEŞ, Ruşen: Yerinden Yönetim ve Siyaset, 1. Basım, Cem Yayınevi, İstanbul 1992, s.112.

²² AYM 22.06.1988 tarih ve E:1987/13, K:1988/23 sayılı kararı; akt. GÖZLER, Kemal: Mahalli İdareler, s. 308; AYM 26.11.1998 ve 20001 sayılı kararı; akt. NADAROĞLU, Halil: Mahalli İdareler, s. 173.

²³ AYM 18.01.2007 tarih ve E:2005/32, K:2007/3 sayılı kararı, akt. GÖZLER, Kemal: Mahalli İdareler, s. 309.

²⁴ Bu konudaki eleştiri için; GÖZLER, Kemal: Mahalli İdareler, s. 306.

²⁵ GÖZLER, Kemal/KAPLAN, Gürsel: İdare Hukukuna Giriş, 21. Baskı, Ekin Yayınevi, Ankara 2015, s. 82.

düzeyinde bir parlamento gibi teşkilatlanmıştır.²⁶ Üyelerinin seçimi ve seçilme yeterliliği ilerleyen bölümlerde ayrıca incelenecektir.

C. Köy

Tarihi insanlık tarihi kadar geçmişe dayanan köyler insanların bir arada yaşadığı en küçük yerleşim birimidir.²⁷Anayasanın 127'nci maddesinin dayanağını oluşturduğu köyler 18.03.1924 tarihli ve 442 sayılı "Köy Kanunu" uyarınca kurulmuşlardır. Şu an yürürlükte olan en eski mevzuatımız köy kanunudur. Söz konusu kanunda köy; "Nüfusu iki binden aşağı yurtlara (köy)", "İşbu Köy Kanunu kadın ve erkek nüfusu yüz elliden yukarı olan köyler içindir." "Cami, mektep, otlak, yaylak, baltalık gibi orta malları bulunan ve toplu veya dağınık evlerde oturan insanlar bağ ve bahçe ve tarlalarıyla birlikte bir köy teşkil ederler.", "Köy bir yerden bir yere götürülebilen veya götürülemiyen mallara sahip olan ve işbu kanun ile kendisine verilen işleri yapan başlı başına bir varlıktır." şeklinde üç değişik açıdan tanımlanmıştır.²⁸ Yani köy nüfusu 150 ila 2000 arasında olan; cami, mektep, otlak gibi orta malları, evleri, bağ ve bahçeleriyle birlikte toprak bütünlüğünü oluşturan; taşınır taşınmaz mallara sahip olabilen kamu tüzel kişiliğine sahip yerel yönetim birimidir. "Her köyde bir köy derneği, bir köy muhtarı, bir de ihtiyar meclisi bulunur.(442 SK md. 20)" Köyün organları muhtar, ihtiyar heyeti (meclisi) ve köy derneğidir.

1. Muhtar

"Muhtar, köyün başıdır. İşbu kanuna göre köy işlerinde söz söylemek, emir vermek ve emrini yaptırmak muhtarın hakkıdır.(442 SK md.10)" Açık olarak anlaşılıyor ki köyün yürütme organı muhtardır. Köy muhtarının seçimi konusunu köy ihtiyar meclisinin seçimi olan bir sonraki bölümde her ikisini birlikte göreceğiz.

2. Köy İhtiyar Meclisi

Köyün işlerinin görülme vazifesi köy muhtarına ve köy ihtiyar meclisine verilmiştir. Bu işlerin görülmesinde genel karar organı ihtiyar meclisidir. İki doğal üye ve nüfus sayısına göre değişik sayıdaki seçimlik üyeden oluşur. Meclisin doğal üyeleri köy öğretmeni ve köy imamıdır. Karar organlarında devletin atanmış memurlarının doğal üye olarak bulunması hususu doktrinde tartışmalı olmakla birlikte bu tartışmada fikir beyan etmeden²⁹ konuya devam edeceğim.

²⁶ GÖZLER, Kemal: Mahalli İdareler, s. 293.

²⁷TORTOP, Nuri/AYKAÇ, Burhan / YAYMAN, Hüseyin / ÖZER, Akif: Mahalli İdareler, s. 422.

²⁸ GÖZLER, Kemal: Mahalli İdareler, s. 424.

²⁹ Bu konuda fikir beyan edebilmek için kanunun yayınlandığı tarihteki anayasa, mevzuat ve muallimlik ile imamlık mesleğinin uygulanması konularında daha derin araştırma yapılması gerektiği kanaatindeyim.

İhtiyar meclisi doğrudan doğruya köy derneği tarafından yani köyde yaşayan kadın ve erkekler arasından çoğunluk usulüne göre seçilir.³⁰ İhtiyar meclisi seçimi 2972 sayılı kanunun 31'inci maddesine göre yapılır. Bu maddeye göre “*Köy muhtarlığı ve köy ihtiyar meclisi üyeliği mahalle muhtarlığı ve mahalli ihtiyar heyeti üyeliği seçimlerinde adaylık usulü yoktur. En az altı aydan beri o mahalle veya köyde oturmak şartıyla "on sekiz" yaşını dolduran her Türk vatandaşı bu Kanunda ve bu Kanunun atıf yaptığı diğer kanunlarda öngörülen hükümlerce seçilmeye mani hali olmamak kaydıyla, muhtar, ihtiyar meclisi ve ihtiyar heyeti üyesi seçilebilir. Bunlar için ilkokul mezuniyeti şartı aranmaz; okur- yazar yeterlidir.*”

Seçilme yeterliliğini toparlayacak olursak; 18 yaşın doldurulmuş olması, Türk vatandaşlığı, en az 6 ay köyde yaşama şartı³¹, diğer kanunlarca öngörülen hükümlerce seçilmeye engel bir durumunun olmaması ve okur-yazar olunması muhtar veya köy ihtiyar meclisi üyesi seçilmek için yeterlidir.

3. Köy Derneği

“Her köyde bir köy derneği, ...bulunur. Köyde ... köy muhtarını ve ihtiyar meclisi âzalarını seçmeğe hakkı olan kadın ve erkek köylülerin toplanmasına köy derneği derler. Köy muhtarı ve ihtiyar meclisi âzaları doğrudan doğruya köy derneği tarafından ve köylü kadın ve erkekler arasından seçilir.(442 SK md. 20)” Köyde yaşayan; seçme hakkına sahip tüm kadın ve erkeklerin; köy muhtarı, ihtiyar heyeti, köy imamı seçmek ve köyün ihtiyari işlerini zorunlu iş haline getirmek gibi görevleri haklarını yerine getirmek için toplanmalarına köy derneği denir. Köy derneği doğrudan demokrasinin uygulanmasına örnek teşkil eder.³² Köy derneğinin seçimi, seçilme yeterliliği gibi hususlar söz konusu olmadığı için bu konuya bir daha değinilmeyecektir.

III. YEREL YÖNETİMLERİN KARAR VE YÜRÜTME ORGANLARININ SEÇİLME YETERLİLİĞİ

Yerel yönetimler özerklik şartında;³³ yerel makamların, kamu işlerini kendi sorumlulukları altında ve yerel nüfusun çıkarları doğrultusunda düzenleme ve yönetme hakkına sahip olduğu ve bu hakkın doğrudan, eşit ve genel oya dayanan gizli seçim sistemine göre **serbestçe seçilmiş üyelerden oluşan** ve kendilerine karşı sorumlu yürütme organlarına sahip olabilen **meclisler** veya kurullar tarafından kullanılacağı belirtilmiştir.

³⁰ GÖZLER, Kemal: Mahalli İdareler, s. 435; TORTOP, Nuri v.d.: Mahalli İdareler, s. 425.

³¹ YSK, 2014/93 nolu ve 19/01/2014 tarihli bir kararında; “*Güvenlik nedeniyle boşaltılan Dicle ilçesi Taşağıl Köyüne kısa bir süre önce dönüşlerin başladığını muhtar olma koşullarından biri olan en az altı aylık ikamet etme şartını taşıyan kimsenin bulunmaması nedeniyle adı geçen köyde muhtarlık seçimlerinde ikamet şartının aranmayacağına*” karar vermiştir.

³² ERDOĞAN, Cemile: Türkiye’de Yerel Yönetimlerde Yönetim Yapısı ve Teşkilatlanma, Yüksek lisans tezi, Tekirdağ 2016, s. 54; GÖZLER, Kemal: Mahalli İdareler, s. 434.

³³ Yerel Yönetimler Özerklik Şartının tam metni için bkz. 08.05.1991 tarih ve 3723 sayılı Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartının Onaylanmasının Uygun Bulduğuna Dair Kanun, <http://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/21364.pdf>, E.T:01.01.2019.

Anayasamızın 127'inci maddesinde ise mahalli idarelerin seçimleri “*Mahalli idarelerin seçimleri, 67 nci maddede*”³⁴ *esaslar* göre beş yılda bir yapılır.” şeklinde hüküm altına alınmıştır. Bu konudaki bir diğer önemli düzenleme de mahalli idarelerin karar organlarının kanunda gösterilen seçmenler tarafından seçileceğini hüküm altına alan 127/1 düzenlemesidir.

Yerel yönetim birimlerinin karar ve yürütme organları seçimle veya atama yoluyla göreve gelebilmektedir.³⁵ Ancak anayasanın karar organlarının seçmenler tarafından seçileceği yönündeki sınırlaması gereği olarak, karar organlarının mutlak suretle seçimle iş başına gelmesi gerekmektedir. Anayasa mahkemesi kararlarında karar organlarının seçimle iş başına gelmesi konusunda istikrarlı kararlar verse de organların yürütme organı mı karar organı mı olduğu konusunda çelişkili kararlar verebilmektedir. Hatta anayasa mahkemesi karar organının seçimle iş başına gelmesi kararını daha da genişleterek sadece karar organlarının değil tüm organlarının seçimle iş başına gelmesi gerektiği yönünde karar³⁶ da vermiştir.

Mahalli idareler seçimleri bütün organlar için 5 yılda bir ve aynı tarihte yapılmaktadır. Seçimin yapılacağı yıl 01 Ocak tarihi seçim döneminin başlangıç tarihi olmakla birlikte, mart ayının son pazar günü oy verme işleminin gerçekleşeceği gün olmaktadır. Örneğin içinde bulunduğumuz yıl mart ayının son pazar gününe denk gelen 31 Mart 2019 günü oy verme işleminin yapılacağı gündür. Yerel yönetim organlarının seçimine ilişkin pozitif hukukumuzda yer alan düzenleme 18.01.1984 tarih ve 2972 sayılı “Mahalli İdareler ile Mahalle Muhtarlıkları ve İhtiyar Heyetleri Seçimi Hakkında Kanundur.” Yerel yönetim organlarının seçilme yeterliliklerinin incelenmesine gelecek olursak;

A. Organların Seçilme Yeterliliği Kriterleri

Yerel yönetim organlarının seçilme yeterliliği, “Seçilme yeterliliği” başlığı altında düzenlenmiş olan 18 Ocak 1984 tarih ve 2972 sayılı “Mahalli İdareler ile Mahalle Muhtarlıkları ve İhtiyar Heyetleri Seçimi Hakkında Kanun”

³⁴ “MADDE 67: Vatandaşlar, kanunda gösterilen şartlara uygun olarak seçme, seçilme ve bağımsız olarak veya bir siyasî parti içinde siyasî faaliyette bulunma ve halkoylamasına katılma hakkına sahiptir.”

“Seçimler ve halkoylaması serbest, eşit, gizli, tek dereceli, genel oy, açık sayım ve döküm esaslarına göre, yargı yönetim ve denetimi altında yapılır. Ancak, yurt dışında bulunan Türk vatandaşlarının oy hakkını kullanabilmeleri amacıyla kanun, uygulanabilir tedbirleri belirler.”

“Onsekiz yaşını dolduran her Türk vatandaşı seçme ve halkoylamasına katılma haklarına sahiptir.”

“Bu hakların kullanılması kanunla düzenlenir.”

“Silah altında bulunan er ve erbaşlar ile askeri öğrenciler, (“taksirli suçlardan hüküm giyenler hariç” ceza infaz kurumlarında bulunan hükümlüler oy kullanamazlar. Ceza infaz kurumları ve tutukevlerinde “oy kullanılması ve”, oyların sayım ve dökümünde seçim emniyeti açısından alınması gerekli tedbirler Yüksek Seçim Kurulu tarafından tesbit edilir ve görevli hâkimin yerinde yönetim ve denetimi altında yapılır.”

“Seçim kanunları, temsilde adalet ve yönetimde istikrar ilkelerini bağdaştıracak biçimde düzenlenir.”

“Seçim kanunlarında yapılan değişiklikler, yürürlüğe girdiği tarihten itibaren bir yıl içinde yapılacak seçimlerde uygulanmaz.”

³⁵ KARAARSLAN, Mehmet: Yerel Yönetimlerin Özerkliği, s. 139.

³⁶ Anayasa Mahkemesi, T.14.06.1988, E.1988/14, K.1988/18, Anayasa Mahkemesi Kararlar Dergisi, S. 24, s. 258, 262; akt. KARAARSLAN, Mehmet: Yerel Yönetimlerin Özerkliği, s. 142.

un 9' uncu maddesinde düzenlenmiştir.³⁷ Bu maddeye göre “2839 sayılı Milletvekili Seçimi Kanununun 11 inci maddesinde belirtilen sakıncaları taşımamak şartıyla "on sekiz" yaşını dolduran her Türk vatandaşı belediye başkanlığına, il genel meclisi ve belediye meclisi üyeliğine seçilebilir.” Belediye başkanı, il genel meclisi ve belediye meclisinin üyelerinin seçilme yeterliliği her üçü için de aynı olduğu için devamında anlatacağım hususlar hem bu üç organ hem de bu organlar içinden seçilen encümen üyeleri için geçerli olacaktır. Bu organlardan ayrılan muhtar ve ihtiyar meclisine yukarıda değinildiği için tekrar edilmeyecektir.

a. Vatandaşlık

Kanun metninde “her Türk vatandaşı” diyerek seçilme hakkını sadece Türk vatandaşlarına vermiştir. Türk vatandaşlığı da Anayasanın 66'ncı maddesinde³⁸ hüküm altına alınmıştır. 5901 sayılı “Türk Vatandaşlığı Kanunu” hükümlerine göre Türk vatandaşı olan kişiler ya da sonradan kazanan kişiler yerel seçimlerde aday olabileceklerdir.

Aynı şekilde başka bir ülkenin de vatandaşı olma durumunda da adayların yerel yönetim organlarına seçilmelerinde aykırı bir durum bulunmamaktadır. 5718 sayılı kanun³⁹ birden fazla devlet vatandaşlığına sahip olanlar hakkında, aynı zamanda Türk vatandaşı olmaları halinde Türk hukukunun uygulanacağını hüküm altına almıştır.⁴⁰ Yani bir Türk vatandaşı için çifte vatandaş olması seçilme yeterliliğini etkilemeyecektir.

Vatandaşlıkla ilgili bir diğer özel durum ise Türk vatandaşlığını çıkma izni almak suretiyle kaybeden kişilerin seçilme hakkını kullanıp kullanamayacağıdır. Türk vatandaşlığının çıkma hakkı ile kaybı 5901 sayılı “Türk Vatandaşlığı Kanunu” nun 25'inci maddesinde⁴¹ düzenlenmiştir. Bu maddeye göre Türk vatandaşlığını kaybeden kişilere, değerli kâğıt statüsünde olup kimlik belgesi olarak da kullanılabilen

³⁷ ÖZSUNGUR, Fahri: Belediye Başkanının Seçilebilme Yeterliliği Kriterlerinin Değerlendirilmesi, Yasama Dergisi, Sayı:26, Yıl:2016, s. 8.

³⁸ “MADDE 66 - Türk Devletine vatandaşlık bağı ile bağlı olan herkes Türktür.
“Türk babanın veya Türk ananın çocuğu Türktür.”

“Vatandaşlık, kanunun gösterdiği şartlarla kazanılır ve ancak kanunda belirtilen hallerde kaybedilir.”

³⁹ 27.11.2017 tarih ve 5718 sayılı “Milletlerarası Özel Hukuk ve Usul Hukuku Hakkında Kanun.”

⁴⁰ AKBABA, Zeynep Burcu: Milletvekili Seçilme Yeterliliği (Kısaltma: Milletvekili Seçilme), Ankara Üniversitesi Yüksek Lisans Tezi, Ankara 2010, s. 84.

⁴¹ “MADDE 25 - (1) Türk vatandaşlığından çıkmak için izin isteyen kişilere aşağıdaki şartları taşımaları halinde Bakanlıkça çıkma izni veya çıkma belgesi verilebilir.

a) Ergin ve ayırt etme gücüne sahip olmak.

b) Yabancı bir devlet vatandaşlığını kazanmış olmak veya kazanacağına ilişkin inandırıcı belirtiler bulunmak.

c) Herhangi bir suç veya askerlik hizmeti nedeniyle aranan kişilerden olmamak.

ç) Hakkında herhangi bir mali ve cezai tahdit bulunmamak.”

“Mavi Kart” isimli bir belge verilir. “Mavi Kart, doğumla Türk vatandaşı olup da çıkma izni almak suretiyle Türk vatandaşlığını kaybedenlere ve bunların 5901 sayılı Türk Vatandaşlığı Kanununun 28 inci maddesinde belirtilen altsoylarına verilen ve söz konusu maddede belirtilen haklardan faydalanabileceklerini gösteren belgedir.”⁴² TVK 28/2 fıkrasında ise “Bu madde kapsamında bulunan kişilerin, seçme ve seçilme, muafin araç veya ev eşyası ithal etme hakları ile askerlik hizmetini yapma yükümlülüğü yoktur.” Madde metninden açık olarak anlaşılıyor ki Türk vatandaşlığından çıkma izni almak suretiyle “mavi kart” olarak Türk vatandaşlığını kaybeden kişiler seçilme hakkını kullanamayacaklardır. Yani yerel yönetim organlarına aday olamaz ve seçilemezler.

b. Yaş

Özellikle demokratik ülkeler olmak üzere dünyadaki birçok ülkede seçme hakkıyla seçilme hakkı aynı yaş sınırlamasına tâbi tutulmuş ya da bu yaşın birkaç yaş üzerinde olacak şekilde bir sınır belirlenmiştir.⁴³ Bu doğrultuda yerinde olarak yapılan bir değişiklikle, belediye başkanı seçilebilmek için daha önceden 25 yaşın doldurulması olan seçilme yaşı 13 Mart 2018 tarihinde 7102 sayılı kanun ile değiştirilerek 18 yaşın doldurulmasına düşürülmüştür. Bu sayede Türkiye’de de seçme ve seçilme yaşı aynı yaş olacak şekilde düzenlenmiştir.

c. Milletvekili Seçimi Kanununda Belirtilen Sakıncalar

2839 Sayılı “Milletvekili Seçimi Kanunu” madde 11’ e göre; “Aşağıda yazılı olanlar milletvekili seçilemezler:

a) İlkokul mezunu olmayanlar,

b) Kısıtlılar,

c) "Askerlikle ilişkisi" olanlar,

d) Kamu hizmetinden yasaklılar,

⁴² Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı (YTB) resmi sitesinden alınmıştır. <https://www.ytb.gov.tr/soru-cevap/mavi-kart>, E.T:11.01.2019.

⁴³ İZMİR, Gökalp: Milletvekilliği Seçilme Yeterliliği ve Bu Sıfatın Kazanılması, Yasama Dergisi, Sayı:18, s. 64.

e) Taksirli suçlar hariç, toplam bir yıl veya daha fazla hapis veya süresi ne olursa olsun ağır hapis cezasına hüküm giymiş olanlar,

f) Affa uğramış olsalar bile;

1. Basit ve nitelikli zimmet, irtikâp, rüşvet, hırsızlık, dolandırıcılık, sahtecilik, inancı kötüye kullanma, dolanlı iflas gibi yüz kızartıcı suçlar ile istimal ve istihlak kaçakçılığı dışında kalan kaçakçılık suçları, resmi ihale ve alım satımlara fesat karıştırma veya Devlet sırlarını açığa vurma suçlarından biriyle mahkûm olanlar,

2. Türk Ceza Kanununun İkinci Kitabının, birinci babında yazılı suçlardan veya bu suçların işlenmesini aleni olarak tahrik etme suçundan mahkûm olanlar,

3. Terör eylemlerinden mahkûm olanlar,

4. Türk Ceza Kanununun 536 ncı maddesinin birinci, ikinci ve üçüncü fıkralarında yazılı eylemlerle aynı Kanunun 537 nci maddesinin birinci, ikinci, üçüncü, dördüncü ve beşinci fıkralarında yazılı eylemleri siyasî ve ideolojik amaçlarla işlemekten mahkûm olanlar.”

Kanun metnini tam olarak verdikten sonra devamı maddelerde her bir fıkra ayrı ayrı değerlendirilerek açıklanacaktır.

ç. Eğitim Durumu

Yasama erki gibi büyük bir gücü kullanan meclisin üyelerinin veya yerel yönetim organlarının da belirli bir eğitim seviyesinin üzerinde olması gerekmektedir. Bu seviye toplum yapılarına göre belirlenmektedir. Yönetmek, karar vermek işinin doğası gereği seçmen ve seçilen kişiler arasında eğitim durumu açısından farklılık yaratılmıştır. Mevcut düzenlememize göre **belediye başkanı olabilmek için en az ilkokul mezunu** olmak yeterlidir. Milletvekili seçim şartı olarak belirlenen bu durum meclis tutanakları incelendiğinde üzerinde yoğun tartışmalar yapılarak belirlenmiştir. Bu kriterin yerel yönetim organlarının seçiminde de kullanılacak olmasından dolayı eğitim şartının ilkokul mezunu olarak belirlenmesinin yerinde olduğu kanaatindeyim. Belki eğitim seviyesinin artması ile ilerleyen yıllarda bu seviyenin kademeli olarak yukarı çekilmesi düşünülebilir. Ancak yaptıkları iş, sorumluluk ve görevleri gereği bu organların daha aşağıda bir eğitim seviyesine sahip olmaları düşünülemez.

d. Kısıtlılık

4721 sayılı Türk Medeni Kanununun 14'üncü maddesine göre kısıtlıların fiil ehliyeti yoktur. Aynı kanunun 16'ncı maddesine göre kısıtlılar, yasal temsilcilerinin rızası olmadan kendi başlarına yaptıkları işlemlerle borç altına giremezler. İşte bu sebeple yerel yönetim organlarında görev alan kişilerin kısıtlı olmaması gerekmektedir. Özellikle belediyeye temsil etme görevi olan belediye başkanının kısıtlı olması düşünülemez. Yani kısıtlı kişiler özellikle seçilme hakkı gibi önemli bir siyasal hakkı kullanamazlar.

Kanunda sayılan akıl hastalığı, akıl zayıflığı, savurganlık, alkol ve uyuşturucu madde bağımlılığı, kötü yaşam tarzı, kötü yönetim, bir yıl veya daha uzun süreli özgürlüğü bağlayıcı ceza gibi hususların yanında her ergin için mahkemenin vereceği, kısıtlılık kararı veya istek üzerine kısıtlılık talebi yanında öngörülen sebeplerle birlikte kanunda belirtilen diğer hususların da varlığı halinde bir kimse hakkında kısıtlılık kararı verilebilecektir.⁴⁴

e. Askerlik

Anayasanın 76'ncı maddesinde de yer alan bu husus, 2017 anayasa değişikliği ile ve milletvekili seçilme kanununda yapılan 13 Mart 2018 tarihinde 7102 sayılı kanunun değişikliğiyle “yükümlü olduğu askerlik hizmetini yapmamış olanlar” ibaresi “askerlikle ilişkisi olanlar” şeklinde değiştirilmiştir. Yani belediye başkanı seçilebilmek için askerlik çağının gelmemiş olması, askerliğinin tamamlanmış olması ya da usulüne uygun şekilde tecil edilmiş olması gereklidir.

f. Kamu Hizmetinden Yasaklı Olmamak

Kamu hizmetinden yasaklı olanlar da belediye başkanı seçilemezler. Kamu hizmetinden yasaklılık, 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 53' üncü maddesinde “belli hakları kullanmaktan yoksun bırakılma” madde başlığıyla düzenlenmiştir. Bu maddeye göre;

“(1) Kişi, **kasten** işlemiş olduğu suçtan dolayı hapis cezasına mahkûmiyetin Kanuni sonucu olarak;

a) Sürekli, süreli veya geçici bir kamu görevinin üstlenilmesinden; bu kapsamda, Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeliğinden veya Devlet, **il, belediye, köy** veya bunların denetim ve gözetimi altında bulunan kurum ve kuruluşlarca verilen, atamaya veya **seçime tabi** bütün memuriyet ve hizmetlerde istihdam edilmekten,

b) Seçme ve **seçilme ehliyetinden** ve

...

⁴⁴ ÖZTAN, Bilge: Medeni Hukukun Temel Kavramları, Turhan Kitabevi, Ankara, 2002, s. 235; İZMİR, Gökalp: Milletvekilliği Seçilme Yeterliliği ve Bu Sıfatın Kazanılması, Yasama Dergisi, Sayı:18, s. 71.

(2) Kişi, işlemiş bulunduğu suç dolayısıyla **mahkûm olduğu hapis cezasının infazı tamamlanuncaya kadar bu hakları kullanamaz.**

(4) Kısa süreli hapis cezası ertelenmiş veya fiili işlediği sırada on sekiz yaşını doldurmamış olan kişiler hakkında birinci fıkra hükmü uygulanmaz.

(5) Birinci fıkrafta sayılan hak ve yetkilerden birinin kötüye kullanılması suretiyle işlenen suçlar dolayısıyla hapis cezasına mahkûmiyet halinde, ayrıca, cezanın infazından sonra işlemek üzere, hükmolunan cezanın yarısından bir katına kadar bu hak ve yetkinin kullanılmasının yasaklanmasına karar verilir. Bu hak ve yetkilerden birinin kötüye kullanılması suretiyle işlenen suçlar dolayısıyla sadece adli para cezasına mahkûmiyet halinde, hükümde belirtilen gün sayısının yarısından bir katına kadar bu hak ve yetkinin kullanılmasının yasaklanmasına karar verilir. Hükmün kesinleşmesiyle icraya konan yasaklama ile ilgili süre, adli para cezasının tamamen infazından itibaren işlemeye başlar.”

Toparlayacak olursak kişinin seçilme hakkını kullanmasından yoksun bırakılabilmesi için, kasıtlı bir suç işlemesi ve bu suçtan dolayı hapis cezasına mahkûm edilmesi gerekmektedir. Kişinin yoksun bırakıldığı süre, hükmün kesinleşmesinden hapis cezasının infazının tamamlandığı güne kadardır. Eğer kişinin kasıtlı bir suçtan hüküm giydiği suç veya ceza süresi seçilmeye engel bir durum teşkil etmese bile hapis cezasının infazı tamamlanana kadar seçilme hakkını kullanamayacaktır.

g. Hükümlülük

Buradaki hükümlü olmak veya hürriyeti bağlayıcı bir ceza ile hükümlü olmak kavramlarını ayırt etmeliyiz.⁴⁵ Bahse konu hükümlülük hali hürriyeti bağlayıcı bir ceza ile hükümlülüktür. Taksirli suçlar hariç olmak üzere, toplam 1 yıl veya daha fazla hapis cezası veya süresine bakılmaksızın ağır hapis cezası ile hüküm giyenlerin milletvekili ve dolayısıyla belediye başkanı seçilme hakkını kullanamayacağı hüküm altına alınmıştır. Yani kişi **taksirli** bir suçtan süresine bakılmaksızın hüküm giymesi ve kasıtlı bir suçtan bir yılın altında (1 yıl hariç) herhangi bir süre hüküm giymesi seçilme hakkına engel değildir.

Ayrıca **belli suçlardan dolayı** hüküm giyen kişiler de cezaları affa uğrasa bile seçilme hakkını kullanamayacaktır. Bu suçlar; basit ve nitelikli zimmet, irtikâp, rüşvet, hırsızlık, dolandırıcılık, sahtecilik, inancı kötüye kullanma, dolanlı iflas gibi yüz kızartıcı suçlar ile istimal ve istihlak kaçakçılığı dışında kalan kaçakçılık suçları, resmi ihale ve alım satımlara fesat karıştırma veya Devlet sırlarını açığa vurma suçları; devlet sırlarını açığa vurma, terör eylemlerine katılma ve bu gibi eylemleri tahrik ve teşvik suçlarından biriyle hüküm giymiş olanlardır.

Bir diğer önemli konuda eğer **yabancı ülkede işlenen bir suçtan** dolayı hüküm giyme halinde seçilme hakkının kullanılıp kullanılmayacağıdır. Bu konuda YSK benimsediği bazı ilke kararlar doğrultusunda karar vermektedir. Bu ilke kararlar; işlenen fiilin aynı zamanda Türk kanunlarına göre de suç teşkil etmesi, yabancı bir

⁴⁵ KARAARSLAN, Mehmet: Suç ve Cezaların Memuriyete Etkisi (Kısaltma: Suç ve Cezalar), AÜHFD, Cilt: 58, Sayı: 1, Yıl: 2009, s. 105.

devlet mahkemesinin vermiş olduğu kararın kesinleşmiş olması, verilip kesinleşen mahkûmiyet hükmünün adli sicile işlenecek türden bir mahkûmiyet olmasıdır.⁴⁶

ğ. Hükmolunan Hapis Cezasının, Para Cezasına Çevrilmiş Olması

Yukarıdaki maddelerde ceza süresine dayalı olarak seçilme hakkından yoksun olma durumunu gördük. Pekâlâ, 1 yıldan fazla süreli ve kasıtlı bir suçtan hükmolunan hapis cezasının para cezasına çevrilmesi durumunda ne olacaktır? TCK 50'nci maddesi “*Uygulamada asıl mahkûmiyet, bu madde hükümlerine göre çevrilen adli para cezası veya tedbirdir.*” şeklinde düzenlenmiştir.

“Belirtilen hususlar doğrultusunda, milletvekili seçilme yeterliliğini engelleyen suçlar bakımından konuyu değerlendirecek olursak, eğer hapis cezası Anayasa ve Milletvekili Seçimi Kanunu’nda ismen sayılmayan suçlardan biri dolayısıyla verilmişse, bu cezanın para cezasına çevrilmesi seçilme engelini ortadan kaldıracaktır. Çünkü artık asıl ceza para cezasıdır.”⁴⁷ Ancak bu suçların sayılan katalog suçlar içinde yer almaması gerekmektedir. YSK bu tür suçları daha sonradan para cezasına çevrilse bile seçilme hakkına engel olarak görmektedir.⁴⁸

h. Hükmolunan Cezanın Ertelenmesi

Cezanın ertelenmesi⁴⁹ müessesesi belirli kanuni şartların oluşması durumunda hükmolunan cezanın infaz edilmemesi ve verilecek denetim süresi sonunda bu sürenin iyi halli olarak geçirilmesi durumunda cezanın infaz

⁴⁶ AKBABA, Zeynep Burcu: Milletvekili Seçilme, s. 145.

⁴⁷ YSK, 1994/1206, YSKK-1993-1994, s. 132 – 133; akt. AKBABA, Zeynep Burcu: Milletvekili Seçilme, s. 144; KARAARSLAN, Mehmet: Suç ve Cezalar, s. 104.

⁴⁸ YSK, 1989/1206, s. 194 – 196; akt. AKBABA, Zeynep Burcu: Milletvekili Seçilme, s. 144.

⁴⁹ “MADDE 51 - (1) İşlediği suçtan dolayı iki yıl veya daha az süreyle hapis cezasına mahkûm edilen kişinin cezası ertelenebilir. Bu sürenin üst sınırı, fiili işlediği sırada onsekiz yaşını doldurmamış veya altmışbeş yaşını bitirmiş olan kişiler bakımından üç yıldır. Ancak, erteleme kararının verilebilmesi için kişinin;

a) Daha önce kasıtlı bir suçtan dolayı üç aydan fazla hapis cezasına mahkûm edilmemiş olması,

b) Suçu işledikten sonra yargılama sürecinde gösterdiği pişmanlık dolayısıyla tekrar suç işlemeyeceği konusunda mahkemede bir kanaatin oluşması, gerekir.

(2) Cezanın ertelenmesi, mağdurun veya kamunun uğradığı zararın aynen iade, suçtan önceki hale getirme veya tazmin suretiyle tamamen giderilmesi koşuluna bağlı tutulabilir. Bu durumda, koşul gerçekleşinceye kadar cezanın infaz kurumunda çektirilmesine devam edilir. Koşulun yerine getirilmesi halinde, hakim kararıyla hükümlü infaz kurumundan derhal salıverilir.

(3) Cezası ertelenen hükümlü hakkında, bir yıldan az, üç yıldan fazla olmamak üzere, bir denetim süresi belirlenir. Bu sürenin alt sınırı, mahkûm olunan ceza süresinden az olamaz.

(4) Denetim süresi içinde;

a) Bir meslek veya sanat sahibi olmayan hükümlünün, bu amaçla bir eğitim programına devam etmesine,

b) Bir meslek veya sanat sahibi hükümlünün, bir kamu kurumunda veya özel olarak aynı meslek veya sanatı icra eden bir başkasının gözetimi altında ücret karşılığında çalıştırılmasına,

edilmiş sayılmasından ibarettir. Madde metninden anlaşılacağı üzere hapis cezasının ertelenmesi bir infaz rejimi olarak kabul edilmiştir.⁵⁰ Erteleme süresinin iyi halli geçirilmesi sonucunda cezanın infaz edildiği kabul edilir. Bu sebeple seçilme yeterliliği konusunda cezanın ertelenmesi değil hükmolunan cezanın nevi ve süresi önem kazanacaktır. Yani herhangi kasıtlı bir suçtan 1 yılın üzerinde alınan ceza ertelense dahi seçilme hakkına engel olacaktır.

1. Memnu Hakların İadesi

Memnu kelime anlamı⁵¹ itibariyle “yasak” anlamına gelmektedir. Memnu hak ise yasak hak anlamına gelmektedir. Ceza hukuku açısından memnu hak; kişilerin sahip olduğu bazı hakların, işlemiş oldukları bir suçla dayalı olarak, yasaklanması demektir. Başka bir ifadeyle kişilerin işlemiş oldukları bir suçun sonucu olarak temel hak olan kamu haklarının bir kısmı ya da tamamının ya da bir meslek ya da sanatın icra edilmesinin mahkeme kararı ile ya da özel kanunlarda bulunan hükümler marifetiyle geçici veya müebbeden bir süreyle bu hakları kullanmaktan men edilmesidir.⁵²

Ceza Hukukunun amaçlarından birisi de suç işleyen kişinin ıslah edilerek topluma kazandırılmasının sağlanmasıdır.⁵³ Bu sebeple suç işleyen kişinin tamamen veya geçici süreyle mağdur kaldığı belli hakları kullanmaktan yasaklanma durumu ceza yaptırımının amacına hizmet etmeyecektir. Bu sebeple kanunda belirtilen şartların oluşması durumunda yasaklanmış olan haklarının iade edilerek tekrar bu hakların kullanılabilmesi olanak kazanacaktır.

c) Onsekiz yaşından küçük olan hükümlülerin, bir meslek veya sanat edinmelerini sağlamak amacıyla, gerektiğinde barınma imkanı da bulunan bir eğitim kurumuna devam etmesine, Mahkemece karar verilebilir.

(5) Mahkeme, denetim süresi içinde hükümlüye rehberlik edecek bir uzman kişiyi görevlendirebilir. Bu kişi, kötü alışkanlıklardan kurtulmasını ve sorumluluk bilinciyle iyi bir hayat sürmesini temin hususunda hükümlüye öğütte bulunur; eğitim gördüğü kurum yetkilileri veya nezdinde çalıştığı kişilerle görüşerek, istişarelerde bulunur; hükümlünün davranışları, sosyal uyumu ve sorumluluk bilincindeki gelişme hakkında üçer aylık sürelerle rapor düzenleyerek hakime verir.

(6) Mahkeme, hükümlünün kişiliğini ve sosyal durumunu göz önünde bulundurarak, denetim süresinin herhangi bir yükümlülük belirlemeden veya uzman kişi görevlendirmeden geçirilmesine de karar verebilir.

(7) Hükümlünün denetim süresi içinde kasıtlı bir suç işlemesi veya kendisine yüklenen yükümlülüklerle, hakimnin uyarısına rağmen, uymamakta ısrar etmesi halinde; ertelenen cezanın kısmen veya tamamen infaz kurumunda çektirilmesine karar verilir.

(8) Denetim süresi yükümlülüklerle uygun veya iyi halli olarak geçirildiği takdirde, ceza infaz edilmiş sayılır.”

⁵⁰ AKBABA, Zeynep Burcu: Milletvekili Seçilme, s. 152; KARAARSLAN, Mehmet: Suç ve Cezalar, s. 120.

⁵¹Bkz. http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_bts&arama=kelime&guid=TDK.GTS.5c35c13e21daa7.78141535; E.T:09.01.2019.

⁵² Mehmet ÖZEFE, Memnu Hakların İadesi Adli sicilden Silinme ve Memur Olmaya Etkileri, Bursa, 1996, s.5-6; KARAARSLAN, Mehmet: Suç ve Cezalar, s. 128.

⁵³ ARSLAN, Çetin: Yasaklanmış Hakların Geri Verilmesi (Kısaltma: Yasaklanmış Hak), Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C:56, S.4, Yıl:2007, s.4.

Memnu hakların iadesi müessesesi mülga 765 sayılı Türk Ceza Kanununun 121-124 maddeleri aralığında düzenlenmişti.⁵⁴ Bu hakların iadesi için cezanın infaz edilmesi, zamanaşımına uğraması, affa uğraması gibi koşulların üzerinden belirli süreler geçmesi (3 ve 5 yıl) gerekmekteydi. Ancak 5237 sayılı Türk Ceza Kanununda bu müessese düzenlenmeyerek bunun yerine 53'üncü maddesi ile bir yaptırım olarak düzenlenmesi yerine suç hakkında kararın kesinleşmesinden cezanın infazının tamamlanmasına kadar geçen sürede güvenlik tedbiri uygulanması şeklinde düzenlenmiştir. Yani kişi memnu olan haklarını cezasını çektikten sonra kullanmak istediğinde o hak konusunda TCK hükümlerinde özel bir yasaklama belirtilmediyse, hakkın kullanımında bir sakınca bulunmayacaktır. Ancak TCK hükümlerinde yer almasa bile diğer özel kanunlarda yer alan hak yoksunlukları için 5352 sayılı "Adli Sicil Kanunu"nun 13/A maddesi⁵⁵ ile "yasaklanmış hakların geri verilmesi" müessesesi tekrar hukukumuzda dâhil edilmiştir.

Memnu hakları iade edilen kişilerin seçilme yeterliliğini sağlayıp sağlamadığı konusunda Danıştay ve YSK kararları bağlamında değerlendirecek olursak; "Danıştay uygulamasında yukarıda işaret edildiği gibi zaman zaman çelişkili kararlar olsa da, memnu hakların iade edilmiş olmasının memuriyete alınma ehliyetini kazandırdığını kabul edilmektedir."⁵⁶ YSK da "... Memnu Hakların İadesi kararının verildiği tarihten itibaren ilgilinin seçilme yeterliliği yeniden doğmuş olur, ayrıca memnu hakların iadesi kararının mahiyet itibariyle adı geçenin, mahkumiyet kararına bağlı olarak kaybetmiş olduğu bütün ehliyetsizlikleri yeniden kazandıran bir karar olduğu da Kurulumuzun bir çok kararlarında vurgulanmış bulunmaktadır." demek suretiyle memnu hakları iade edilen kişilerin seçilme yeterliliğine sahip olduğuna karar vermiştir.⁵⁷ Hatta YSK, mülga TCK döneminde verdiği kararlarda Anayasa'da

⁵⁴ ARSLAN, Çetin: Yasaklanmış Hak, s.6.

⁵⁵ "MADDE 13/A- (1) 5237 sayılı **Türk Ceza Kanunu dışındaki kanunların belli bir suçtan dolayı veya belli bir cezaya mahkûmiyete bağladığı hak yoksunluklarının giderilebilmesi için, yasaklanmış hakların geri verilmesi yoluna gidilebilir. Bunun için; Türk Ceza Kanununun 53 üncü maddesinin beşinci ve altıncı fıkraları saklı kalmak kaydıyla,**

a) Mahkûm olunan cezanın infazının tamamlandığı tarihten itibaren üç yıllık bir sürenin geçmiş olması,

b) Kişinin bu süre zarfında yeni bir suç işlememiş olması ve hayatını iyi halli olarak sürdürdüğü hususunda mahkemede bir kanaat oluşması, gerekir.

(2) Mahkûm olunan cezanın infazına genel af veya etkin pişmanlık dışında başka bir hukuki nedenle son verilmiş olması halinde, yasaklanmış hakların geri verilmesi yoluna gidilebilmesi için, hükmün kesinleştiği tarihten itibaren beş yıl geçmesi gerekir. Ancak, bu süre kişinin mahkûm olduğu hapis cezasına üç yıl eklenmek suretiyle bulunacak süreden az olamaz.

(3) Yasaklanmış hakların geri verilmesi için, hükümlünün veya vekilinin talebi üzerine, hükmü veren mahkemenin veya hükümlünün ikametgâhının bulunduğu yerdeki aynı derecedeki mahkemenin karar vermesi gerekir.

(4) Mahkeme bu husustaki kararını, dosya üzerinde inceleme yaparak ya da Cumhuriyet savcısını ve hükümlüyü dinlemek suretiyle verebilir.

(5) Yasaklanmış hakların geri verilmesi talebi üzerine mahkemenin verdiği karara karşı, hükmüle ilgili olarak Ceza Muhakemesi Kanununda öngörülen kanun yoluna başvurulabilir.

(6) Yasaklanmış hakların geri verilmesine ilişkin karar, kesinleşmesi halinde, adli sicil arşivine kaydedilir.

(7) Yasaklanmış hakların geri verilmesi yoluna başvurulması nedeniyle oluşan bütün masraflar hükümlü tarafından karşılanır."

⁵⁶ D.8.D., T.01.03.2006, E.2005/721, K.2006/792, Danıştay Dergisi, S.112, s.234; D.5.D., T.28.02.1990, E.1988/3019, K.1990/363, Danıştay Dergisi, S.80, s.196; D.12.D., T.13.10.1997, E.1995/9377, K.1997/2147, Danıştay Dergisi, S.95, s.916; D.12.D., T.04.11.1996, E.1995/2718, K.1996/3425, Danıştay Dergisi, S.93, s.580; D.5.D., T.30.12.1985, E.1982/2642, K.1985/2750, Yayınlanmamış; akt. KARAARSLAN, Mehmet: Suç ve Cezalar, s. 134.

⁵⁷ YSK, K:2002/621; akt. AKBABA, Zeynep Burcu: Milletvekili Seçilme, s. 159.

ve milletvekili Seçim Kanunu'nun 11. maddesinin (f) bendinde affa uğrasa bile seçilme hakkının kullanılamayacağına ilişkin suçlarda dahi memnu hakları iadesi yoluyla seçilme yeterliliğine kavuşabileceklerine hükmetmiştir.⁵⁸ Yani memnu hakları iade edilen kişi seçilme hakkını kullanabilecektir. YSK yerleşik içtihatlarına göre memnu hakların iadesinin seçilme hakkına engel olmaması için iki şart aranmaktadır. Bunlar; iade kararının seçim öncesi alınması ve kararın kesinleşmesidir.

i. Adli Sicil Kaydının Silinmesi Durumu

Adli Sicil Kanununun *Adli sicil bilgilerinin silinmesi*, başlıklı 9. maddesinde “Adli sicil bilgileri; ceza veya güvenlik tedbirinin infazının tamamlanması, şikâyetten vazgeçme veya etkin pişmanlık, ceza zamanaşımının dolması veya genel affa ortadan kalkması halinde adli sicil kayıtları, Adli Sicil ve İstatistik Genel Müdürlüğünce silinerek, arşiv kaydına alınır.”⁵⁹ şeklinde hüküm altına alınmıştır.

Adli sicil bilgileri silinen kişilerin seçilme hakkını kullanıp kullanamayacağını YSK kararları açısından değerlendirecek olursak; YSK, 2004 yılında vermiş olduğu bir kararda ise, Memnu Hakların iadesi müessesesi ile Sabıka Kaydının Silinmesinin sonuçlarını birbirinden ayrı tutmuş ve adli sicilden sabıka kaydının silinmesine karar verilmiş olması, seçilmeye engel mahkûmiyet yasaklamalarını ortadan kaldırmayacağına karar vermiştir.⁶⁰

Toparlayacak olursak kişi, işlediği suçtan dolayı adli sicil kaydı silinse dahi seçilme hakkını kullanamayacaktır.

j. Hükümün Açıklanmasının Geriye Bırakılması Durumu

Hükümün açıklanmasının geriye bırakılması, 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun 231/5'inci fıkrasında düzenlenmiştir.⁶¹ Bu fıkra göre “*Sanığa yüklenen suçtan dolayı yapılan yargılama sonunda hükmolunan ceza, "iki yıl" veya daha az süreli hapis veya adli para cezası ise; mahkemece, hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilebilir. Uzlaşmaya ilişkin hükümler saklıdır. Hükümün açıklanmasının geri bırakılması, kurulan hükmün sanık hakkında bir hukuki sonuç doğurmamasını ifade eder.*” Hakkında hükmün açıklanmasının geriye bırakılması kararı verilen kişi, her hangi bir suç işlememiş sayılır ve kurulan hüküm hukuki bir sonuç doğurmaz. Bu sebeple doğmamış bir sonuç için kişilerin haklarının kullanımında da bir engel

⁵⁸ YSK, 1983/313, YSKK-1985, s. 55-61; akt. AKBABA, Zeynep Burcu: Milletvekili Seçilme, s. 160.

⁵⁹ KARAARSLAN, Mehmet: Suç ve Cezalar, s. 126.

⁶⁰ YSK, K:2004/453; akt. AKBABA, Zeynep Burcu: Milletvekili Seçilme, s. 158.

⁶¹ KARAARSLAN, Mehmet: Suç ve Cezalar, s. 107.

olmayacaktır. Yani hakkında hükmün açıklanmasının geriye bırakılması kararı verilen kişi seçilme hakkını kullanabilecektir.

k. Görevlerinden Çekilmek Zorunda Olanlar

2972 sayılı kanununun 17'inci maddesine göre “Milletvekilleri, belediye başkanları, il genel meclisi ve belediye meclisi üyeleri ile muhtarlar mahalli idareler seçimlerinde adaylıklarını koyabilmek veya aday gösterilebilmek için görevlerinden istifa etmek zorunda değildirler. Milletvekilliği, belediye başkanlığı, il genel meclisi ve belediye meclisi üyeliği ile muhtarlık bir şahıs uhdesinde birleşemez. Bu görevlerin birisinde bulunanlardan bir diğerine seçilenler, seçim sonuçlarının kendilerine tebliğ edildiği tarihten itibaren 15 gün içinde tercih haklarını kullanırlar. Bu süre içinde tercih haklarını kullanmayanlar seçildikleri yeni görevi reddetmiş sayılırlar.” Sayılan görevler birbirleriyle ve kamu görevliliği ile⁶² bağdaşmayan görevlerdir. Bu görevleri yapanların aday olmak için çekilmelerine gerek yoktur; ancak seçilenler 15 gün içinde görevlerinden istifa etmek zorundadırlar. Aksi halde yeni görevi reddetmiş kabul edilirler.⁶³ Seçimi kaybetme halinde ise subay, astsubaylar hariç diğer devlet memurları ve kamu görevlileri eski görevlerine geri dönebilirler.⁶⁴

l. Bir Partinin Temelli Kapatılmasına Sebep Olan Parti Üyeleri

Anayasanın 69'uncu maddesine göre “Bir siyasî partinin temelli kapatılmasına beyan veya faaliyetleriyle sebep olan kurucuları dahil üyeleri, Anayasa Mahkemesinin temelli kapatmaya ilişkin kesin kararının Resmî Gazetede gerekçeli olarak yayımlanmasından başlayarak beş yıl süreyle bir başka partinin kurucusu, üyesi, yöneticisi ve deneticisi olamazlar.” Seçilme hakkını kısıtlayan başka bir konuya da değinecek olursak; yerel yönetim organlarının seçiminde kişiler bir siyasi partinin aday olarak seçime katılmayacaklardır.⁶⁵ Ancak bağımsız aday olarak katılmalarında bir engel bulunmamaktadır.

IV. SONUÇ

Yerel yönetimler demokrasinin beşiği, demokrasinin okulu olarak kabul edilir. Demokrasinin temelinde de halkın kendi kendisini yönetmesi yatmaktadır. Hukuk sistemimizde temsili demokrasinin uygulanmasını hem yerel yönetimde hem genel idarede görüyoruz. Bu temsilcilerin seçiminde de toplumun yapısına uygun, toplum gereklerini karşılayacak şekilde seçilme yererlilikleri anayasamızda ve pozitif hukukumuzda düzenlenmiş bulunmaktadır. Öncelikle hukuk devleti ilkesinin ve yerel yönetimlerin özerkliğinin gereği olarak yerel yönetimlerin organlarının seçimle oluşması gerekmektedir. O mahalde yaşayan kişilerin kendileri yönetecek

⁶² 2820 Sayılı Siyasi Partiler Kanunu 40'inci maddesi kapsamındadır.

⁶³ GÖZLER, Kemal: Mahalli İdareler, s. 368.

⁶⁴ KAYA, Cemil: Kamu Görevlilerinin Seçimlere Katılmak Üzere Görevden Çekilmesi ve Göreve Dönmesi, Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt 8, Sayı 1, Yıl 2005, s. 281.

⁶⁵ AKBABA, Zeynep Burcu: Milletvekili Seçilme, s.176.

kişileri kendileri seçmeleri ve bu seçim sonrası oluşacak olumlu ya da olumsuz etkileri tecrübe etmeleri gerekmektedir. Ancak biz halen yerel yönetimlerin organlarının karar organı mı yönetim organı mı olduğunu tartışıyor, bu tartışmadan yaptığımız çıkarımlara göre anayasaya uygunluğunu tartışıyoruz. Bunun yerine yerel yönetimler için hukuk devletine ve yerel yönetimlerin özerkliğine dayalı olarak ideal yönetim ve seçim şeklinin belirlenerek kanun koyucu tarafından vakit kaybetmeksizin gerekli düzenleme ve değiştirme işlemlerinin yapılması gerekmektedir.

KAYNAKÇA

- AKBABA, Zeynep Burcu:** Milletvekili Seçilme Yeterliliği, Ankara Üniversitesi Yüksek Lisans Tezi, Ankara 2010.
- ARSLAN, Çetin:** Yasaklanmış Hakların Geri Verilmesi (Kısaltma:Yasaklanmış Hak), Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C:56, S.4, Yıl:2007, s. 1-53; E.A: <http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/38/264/2368.pdf>, E.T: 10.12.2019.
- AYMAN GÜLER, Birgül:** Yerel Yönetimler Liberal Açıklamalara Eleştirel Yaklaşım, 1. Baskı, Türkiye ve Orta Doğu Amme İdaresi Enstitüsü, Ankara 1992.
- ÇAĞLAYAN, Ramazan:** İdare Hukuku Dersleri, 4. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara 2017.
- ERDOĞAN, Cemile:** Türkiye’de Yerel Yönetimlerde Yönetim Yapısı ve Teşkilatlanma, Yüksek lisans tezi, Tekirdağ 2016.
- GÖZLER, Kemal/KAPLAN, Gürsel:** İdare Hukukuna Giriş, 21. Baskı, Ekin Yayınevi, Ankara 2015.
- GÖZLER, Kemal:** Mahalli İdareler Hukuku, 1. Baskı, Ekin Yayınevi, Bursa 2018.
- İZMİR, Gökalp:** Milletvekilliği Seçilme Yeterliliği ve Bu Sıfatın Kazanılması, Yasama Dergisi, Sayı:18, s. 51-116; E.A: http://www.yasader.org/web/yasama_dergisi/2011/sayi18/51-116.pdf, E.T: 25.12.2018
- KARAARSLAN, Mehmet:** Özerklik ve Denetim Açısından Yerel Yönetimler Reformu, 1. Baskı, Turhan Yayınevi, Ankara 2008.
- KARAARSLAN, Mehmet:** Türkiye’de Yerel Yönetimler Reformu Bağlamında Yerel Yönetimlerin Özerkliği ve Denetimi, Doktora Tezi, Ankara 2007.
- KARAARSLAN, Mehmet:** Suç ve Cezaların Memuriyete Etkisi, AÜHFD, Cilt: 58, Sayı: 1, Yıl: 2009, s. 95-138; E.A: <http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/38/1500/16558.pdf>, E.T: 30.12.2018.
- KAYA, Cemil:** Kamu Görevlilerinin Seçimlere Katılmak Üzere Görevden Çekilmesi ve Göreve Dönmesi, Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt 8, Sayı 1, Yıl 2005; E.A: http://webftp.gazi.edu.tr/hukuk/dergi/8_14.pdf, E.T: 02.01.2019.

KELEŞ, Ruşen: Yerinden Yönetim ve Siyaset, 1. Basım, Cem Yayınevi, İstanbul 1992.

KELEŞ, Ruşen/ ÖZGÜL, Giray: Belediye Organlarına Kayyım Atamaları Üzerine bir Değerlendirme, Ankara Üniversitesi SBF Dergisi, C:72, S:2, Yıl:2017, s. 299-313; E.A: <http://dergipark.gov.tr/ausbf/issue/29778/320101>, E.T: 02.01.2019.

NADAROĞLU, Halil: Mahalli İdareler Teorisi Ekonomisi Uygulaması, 7. Baskı, Beta Yayınevi, İstanbul 2001.

ORTAYLI, İlber: Türkiye Teşkilat ve İdare Tarihi, 6. Baskı, Cedit Neşriyat, Ankara 2017.

ÖZSUNGUR, Fahri: Belediye Başkanının Seçilebilme Yeterliliği Kriterlerinin Değerlendirilmesi, Yasama Dergisi, Sayı:26, Yıl: 2016, 5-29; E.A: http://www.yasader.org/web/yasama_dergisi/2014/sayi26/5-29.pdf. E.T:11.12.2018.

ÖZTAN, Bilge: Medeni Hukukun Temel Kavramları, Turhan Kitabevi, Ankara, 2002.

TORTOP, Nuri / AYKAÇ, Burhan / YAYMAN, Hüseyin / ÖZER, Akif: Mahalli İdareler, 2. Baskı, Nobel Yayınevi, Ankara 2008.